

Dame-eindspelen zijn altijd remise

Dame-eindspelen (en dan bedoel ik die eindspelen met beide partijen een dame en wat pionnen) zijn altijd remise. Dat is natuurlijk niet zo, maar vaak is het wel zo dat de partij met minder pionnen eeuwig schaak heeft. Dat betekent dat de partij met meer pionnen voorzichtig moet manoeuvreren om iets te bereiken of gewoon genoeg moet nemen met remise. In deze 5^e speelronde waren er drie dame-eindspelen met gelijk materiaal.

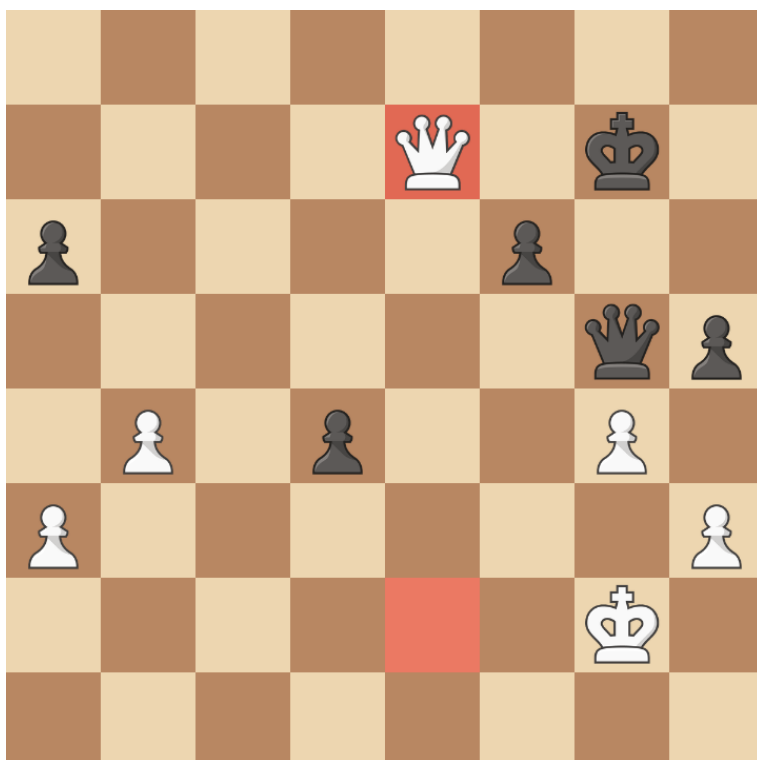
Al heel snel was er zo'n eindspel bij **Ton van Vliet** en **Wim Loomans**. Een wat saaie partij waarin Ton een kansje op pionwinst miste. Verder geen fouten. Na heel wat geruild, hadden beide spelers, naast de dame en wat pionnen, ook allebei hun torens nog. Maar muziek zat er niet in. Beiden hadden een degelijke pionnenstructuur en een pionnendoorbraak of een vrijpion was niet te realiseren. Kortom: na een uur was het hier remise.

Meer tijd (2 uur meer) hadden **Harmen van Beek** en **Riny Westveer** nodig om tot die conclusie te komen. Dat was ook wel logisch, want niet alleen duurde het veel langer tot op dit bord een dame-eindspel (behalve pionnen en koningen geen andere stukken meer) ontstond en dan had Riny ogenschijnlijk ook nog een mindere pionnenstructuur. Harmen kon echter nergens binnendringen in Riny's stelling zonder dat Riny hetzelfde kon.

Nog meer tijd hadden **Peter van der Borgt** en **Bram Boone** nodig. Alleen werd het hier geen remise. In de opening bereikte Peter niets. Hij had zelfs een pion moeten verliezen na 17. Df5. Gelukkig (voor Peter) zag Bram niet hoe hij een pionnetje kon snoepen. Peter dacht dat hij in deze stelling

wel echt beter stond. Niets van dat alles. Zwart speelt gewoon 24....Da8, wat er verschrikkelijk uitziet, maar wat de engine “the best move” vindt en de evaluatie blijft rond 0 (+0.08). Wit heeft dus niks. En zwart ook niet. Peter heeft inmiddels ook een achterstand in tijd van heb-ik-jou-daar. In het eindspel mist Bram ergens een kans, maar Peter miste zijn kans niet.

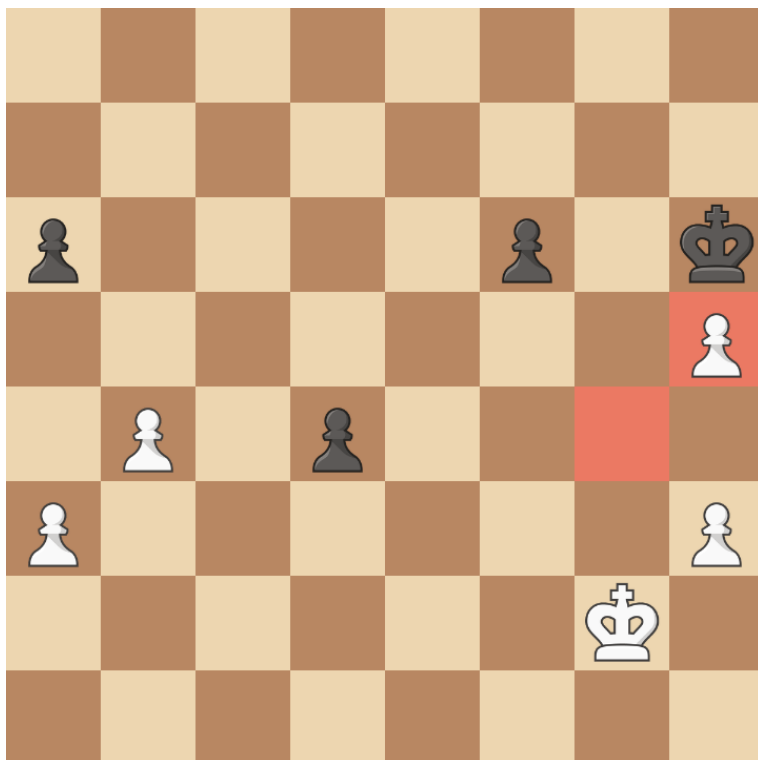

Bram heeft net zijn d-pion opgespeeld en daarbij Peter de kans gegeven een schaak te geven. Waar moet de koning naar toe? Of misschien een nog betere vraag: waar moet de koning niet naar toe? En om die vraag te beantwoorden moet je misschien je eerst afvragen: wat moet zwart voorkomen?

Zwart moet dameruil voorkomen, want dan loopt één van de damevleugelpionnen van wit door en promoveert. Dat de pion op h5 verloren gaat is niet erg. Zwart moet er alleen voor zorgen dat de witte dame die pion op h5 pakt zonder schaak te geven, want bij schaak is dameruil onvermijdelijk. Als wit op h5 neemt en geen schaak geeft komt zwart wel een pion achter, maar kan hij met de dame eindeloos schaakjes geven.

Dus (nou, “dus”, je moet het maar zien) de koning moet naar g6 of g8 en niet naar h6 of h8. Als zwart nu 46....Kg6 (of Kg8) speelt volgt na 47. De8+ simpel 47.....Kg7 en na 48. Dxb5 volgt 48.....Dd2+ en eeuwig schaak is onvermijdelijk.

Gaat de koning naar h6 (wat Bram deed) of h8 dan volgt 48. Df8+, Kh7 49. Df7+, Kh6 (Kh8 is nog erger) 50. Dxb5+, Dxb5 51. gxb5 en dan staat het zo:

Zwart is aan zet, maar is reddeloos verloren. Wit gaat een vrijpion krijgen op de damevleugel. De zwarte koning kan die niet stoppen, want komt niet op tijd “in het vierkant” (en los daarvan als de koning op tijd bij b8 of a8 zou kunnen komen, dan loopt er wel een vrije h-pion door). De witte koning daarentegen staat wel “in het vierkant” van de vrije d- en vrije f-pion. Dus na 50....Kxh5 51. a4, d3 52. Kf3, f5 53. b4, f4 54. bxa5, d2 55. Ke2 zag Bram ook wel in dat er weinig meer op zat dan opgeven. Een gelukkige zege van Peter.

Zijn dame-eindspelen vaak remise, partijen met penningen niet, al is het maar omdat spelers toch weleens de fout in gaan. Zo kon **Krijn Saman** een stuk op d5 slaan, omdat **Piet van Boven** na terugnemen met de e-pion een toren zou verliezen. Dat brak Piet op.

Veel later op de avond overkwam **Marius Leendertse** hetzelfde. In een stelling waar **Wim van Gent** toch al de overhand had, had Marius (die met zwart speelde) een dame op a5 en Wim eentje op h5. Toen Marius een loper op d4 zetten was het bingo. Die loper kon Wim gewoon slaan met een toren, want terugnemen met pion e5 zou de zet Dh5xa5 hebben opgeleverd. Een horizontale penning. Je ziet ze minder vaak en ze worden sneller over het hoofd gezien. Nu dus door Marius, maar niet door Wim.

Leerzaam, die penningen. Ook leerzaam was de partij voor ons nieuwe lid, **Pieter Wisse**. Maar ook leerzaam voor tegenstander **Max Walravens**. Het eindigde met een mooie aftrekaanval van Max in een stelling waarin Max een stuk voor stond. Beide spelers waren zo nu en dan de blundercheck vergeten. Vandaar dat Max al snel een pion voor stond, later een stuk weg blunderde, maar dat Pieter er twee weg gaf. Zo lijkt het alsof het een slechte partij was, maar dat viel wel mee. Leerpunten (naast het elke zet weer de blundercheck uitvoeren) zaten op het gebied van pionnenstructuren, ongelijke loper eindspelen en controle over open lijnen.

Dat laatste is blijkbaar voor beginnende clubschakers een aandachtspunt. Ook **Jasper van den Berge** liet het op de open c-lijn liggen tegen **Rinus den Hollander**. Op de speelavond zelf had ik alleen gezien dat een binnenvallende toren van Rinus op c2 dodelijk was. Gelukkig kreeg ik de notatie van Rinus en onze gezamenlijke conclusie was dat als Jasper zijn dameloper had ontwikkeld, zijn toren daarna op c1 had gezet Jasper de controle over de c-lijn zou hebben gehad en dat Rinus het taai zou hebben gehad. Nu ging Jasper met zijn damevleugelpionnen iets forceren en dat hielp alleen Rinus maar. Ook voor Jasper een leerzame partij dus.

Dan de aftrekaanval. Ook zo'n mooi onderdeel van het schaakspel zoals Max al had laten zien. Ik meende op de speelavond zelf een mooie mogelijkheid voor een aftrekaanval te zien voor **Dies Lokerse** in zijn partij tegen **Gayan den Hollander**. Dus snel een foto gemaakt en een dag later "in de computer gezet":

Ik zag 1.....Lxg4, maar nog voor ik de evaluatie bekeek zag ik het al: het is niks, want zwart kan pion c7 niet dekken. Kijk maar: 2. Txe8 (bij elke andere zet schiet de engine naar zeros" of erger), Lxe2 3. Txf8, Kxh6 en nu is het 8 tegen 6 pionnen en toren tegen looperpaar. Zoiets zou remise-achtig kunnen zijn, ware het niet dat na 4. Txf7 pion c7 valt en dat is dodelijk. Dies speelde dan ook iets anders (namelijk De7), maar dat leverde ook niets op.

Wel een winnende aftrek-aanval had **Ruben de Bruijn** tegen **Joah Mulder**. Dat was sowieso een partij die meer aandacht verdiend.

Dreigingen overal: Van wit over de d-lijn, van zwart over de c-lijn en van wit over de lange diagonaal. Joah is hier aan zet en had het beste 13....Pa4 gespeeld, maar koos voor het logisch likkende 13.....Pb4, maar na 14. Db1, Dc7 staat Ruben beter. De stelling blijft echter complex. En dat is met het jeugd-tempo (1 uur knock out + 30 seconden increment) tricky.

En dat blijkt, want in deze stelling

gaat Ruben gruwelijk met 26. Lf4-d6 in de fout (of eigenlijk was de zet daarvoor 25. Pd6-f5 al fout na Joahs reactie 25.....Le7-f6). Gelukkig voor Ruben gaat Joah hier ook in de fout. Natuurlijk, wit kan de toren op f8 slaan, maar na 26....Dc4 dreigt zwart toch echt 27....Pxe2+ met damewinst. Wit mag dus niet op f8 slaan en moet dan iets spelen als 27. Te1 of 27. Kg2 en dan kan de zwarte toren weg, bijvoorbeeld naar e8. Joah slaat echter op b5 en komt de kwaliteit tegen een pion achter en dat is te veel, omdat de c-lijn nu plots in handen is van wit. Het gaat nu snel fout:

Joah heeft de bui al zien hangen en hoopt dat Ruben hem niet ziet en heeft de toren op a1 genomen. Maar ja, na 29. Dc8 was het wel over. Er dreigt mat en het door Joah gespeelde 29.....Dc4 (valt de dame op c8 aan) helpt niet vanwege het aftrekmat met 30. Lc5 (aftrekaanval in combinatie met een lijnonderbreking). Ook iets als 29....h6 had tot een snel mat geleid.

Ruben zegt achteraf dit over deze partij: *Dat was even schrikken. Zit je opeens tegenover de speler die je zelf vorig jaar nog les hebt gegeven! De prijs van de partij was hoog, kon ik bewijzen dat ik in staat ben de jeugd nog iets te leren, of kon Joah bewijzen dat hij de meester voorbij gegroeid is? Het eerste bleek gelukkig waar te zijn, al heb ik hem wel geknepen tijdens het middenspel.*

Geen perfecte partij, zeker niet, wel een mooie partij. Ik vind dat die op de lijst van genomineerden mag.

Dat geldt ook voor de spectaculaire pot tussen beide Jannen, **Jan Capello** met wit en **Jan Dieleman** met zwart. Zwart heeft hier

net 18.....Lf6 gespeeld. Het ziet er niet goed uit voor wit. Hij staat al een pion achter en zwart dreigt op a1 te slaan. Maar na 19. Tb1 is er toch niks aan de hand? Nou, na 19.....Pd7 20. Txb7, Pc5 ziet het er niet best uit voor wit. Maar wit heeft ook veel beter en Jan Capello ziet het en speelt het prachtige 19. e5. Die zal Jan Dieleman niet hebben zien aankomen.

Zwart is bijna verplicht te slaan op e5, maar na 19....Lxe5 volgt uiteraard 20. Lxh7+, Kxh7 21. Dh5+, Kg8 22. Lxe5. Dat had Jan (Capello dus) natuurlijk allemaal al berekend. Wit heeft het heft nu in handen genomen en plots moet zwart vechten:

Zwart slaat hier op c2 en lijkt te ontsnappen. Zwart staat twee pionnen voor, maar wit is verder in ontwikkeling. Na zwarts 22.....Dxc2 dacht ik (toen ik langs hun bord liep) dat wit op g7 kon slaan, maar na 23. Lxg7, Kxg7 24. Dg5+ volgt 24.....Dg6 en is het loperoffer niet goed. Maar de engine geeft aan dat het loperoffer op g7 wel goed is, want na 23.....Kxg7 speelt wit geen 24. Dg5+, maar 24. De5+, Kg8 25. Pe4 en de witte aanval is onstuitbaar. Jammer dat Jan Capello dit niet zag, want dat had de partij een grotere kans gehad om Partij-van-het-Jaar te worden. Jan speelde hier 23. Taf1, wat er natuurlijk ook logisch uit ziet, alhoewel de engine nu van +6 naar -2 schiet.

Het zal ongetwijfeld met tijdgebrek te maken hebben, maar beide spelers spelen hierna niet vaak “the best move” en met een pion meer voor wit wordt het ontstane toreneindspel remise. Het was een mooie partij om te volgen.

Een spectaculair begin was er bij **Corné Harmsen** en **Albert Muskee**.

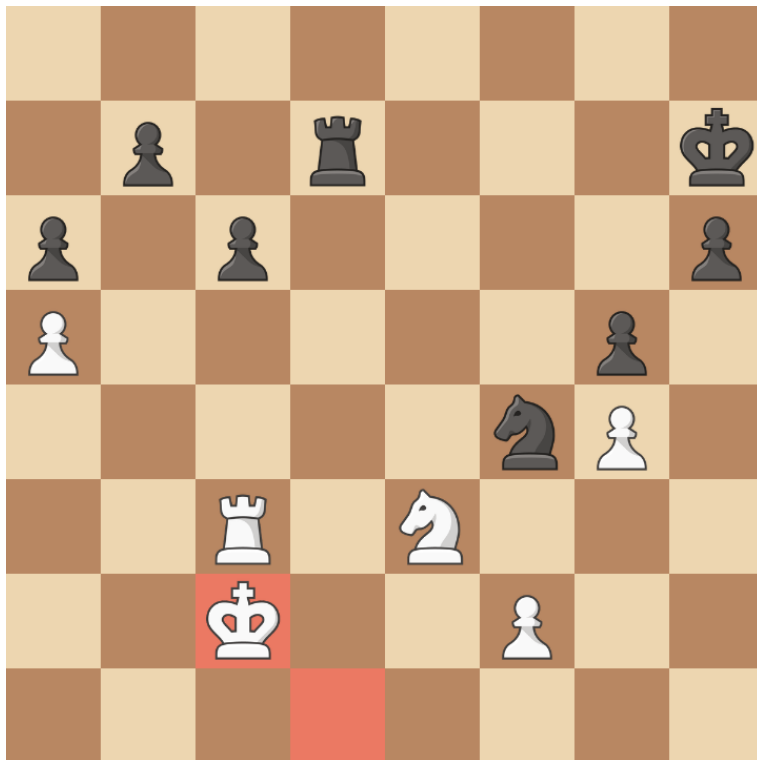

Er was hiervoor over en weer geofferd. Op dit moment had Corné het op twee (of eigenlijk drie) manieren af kunnen maken met:

- 14. Te1 (maakt niet uit welke), waarbij de variant Txe1 15. Txe1, Dxc5 is 16. De8+, Kh7 17. Dxc8 het meest eenvoudig is, omdat wit een pion voorkomt en de zwarte toren en paard niets kunnen of als zwart de kwaliteit offert met 17.....Pc6, 18. Dxa8, Pxd4 wit met de zet 19. Dxb6 niet alleen een pion wint maar ook 19. Pf3+ voorkomt. Maar zwart hoeft niet op e1 te slaan. Wat te denken van 14....Ld7? Dan is 15. Dg6 het meest eenvoudig. Er dreigt mat en na 15....hxc5 volgt 16. Pf5 en dan is mat op g7 alleen te voorkomen door meer materiaal te geven dan er gewonnen is.
- 14. Pdf3, want na 14....hxc5 15. Pxc5, Dxc5 16. Dxe8, Kh7 17. Dxc8 staat zwart niet alleen een kwaliteit tegen een pion achter, maar doen de toren en het paard niet mee. Maar zwart hoeft natuurlijk niet (twee keer) te slaan op g5. Als je maar één keer slaat is mat of verlies van een kwaliteit en een pion onvermijdelijk: 14....hxc5, 15. Pxc5, Te6 (15.....Lg4, 16. Dg6 en mat volgt en op elke andere zet mat na 16. Dh5+ gevolgd door 17. Dh7), 16. Pxe6. En als je helemaal niet slaat op g5? Wat dan? Dan dreigt er nog steeds iets mat-achtigs met 15. Dg6 en als je dat wilt voorkomen met 14....Pd7 volgt 15. Pe6 en er gaat minstens een pion verloren.

Voor de engine heel simpel, voor een mens veel minder. Alhoewel Corné's onderbuik waarschijnlijk wel aangaf dat één van die twee zetten goed zou moeten zijn. Corné speelde nu 14. Pge6 en na 14.....De7 werd er veel geruild en ontstond een remise-

achtige stelling met een licht voordeel voor Corné. Een licht voordeel dat Corné wel erg verkwanselde. Hij kwam zelfs twee pionnen achter in plaats van een pion voor. Albert zat wel krap in de tijd.

Hier had Albert met 46....Pd5 naar een makkelijk te winnen toreneindspel kunnen afwikkelen: de paarden worden immers geruild. De zwarte koning kan zich er dan mee gaan bemoeien. Hij speelde 46.....Pf2 en bood een paar zetten later remise aan wat Corné dankbaar aanvaardde.

Natuurlijk, we zijn nog maar 5 ronden ver, maar de top 3 van vorig jaar staat nu ook bovenaan. Het verschil tussen nummer 1 (Ruben) en nummer 3 (Peter) is bijzonder klein: 4 punten. En de nummer 2 (Riny)? Die heeft 3 punten minder dan Ruben.

Alles ligt sowieso dicht bij elkaar, want er zijn maar twee spelers met 75% (Riny en Marko Burger). De rest heeft een lagere score (procentueel). Maar aan de onderkant is er dan weer niemand met minder dan 25%, op Dingnis Lokerse na.

Ook typisch: Jan (Dieleman) en Albert hebben drie keer gespeeld en drie keer remise gespeeld. Nu meen ik te weten dat hun werklocatie dezelfde is. Wat zou daar in het water zitten? O ja: Albert heeft extern inmiddels ook drie keer gespeeld en (uiteraard) drie keer remise. Jan komt extern tot twee remises en één nederlaag. Maar toch, als ik Jan en Albert was zou ik het water laten testen.

Peter van der Borgt